

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ความหมายและรูปแบบของธุรกิจชุมชน.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน.....	15
รูปแบบหรือประเภทของธุรกิจชุมชน.....	17
ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน.....	19
ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์การชุมชนด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์..	20
การพัฒนากลุ่ม / องค์การชุมชน.....	20
การพัฒนาพื้นฐานกายภาพ.....	20
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม.....	23
ปัจจัยด้านการเมือง นโยบาย.....	24
กระบวนการเรียนรู้ขององค์กรธุรกิจชุมชน.....	26
ความหมายของการเรียนรู้.....	26
รูปแบบการเรียนรู้.....	26
เทคนิควิธีการและกระบวนการในการเสริมสร้างการเรียนรู้.....	28
กระบวนการเรียนรู้.....	31
การจัดกระบวนการเรียนรู้.....	31
เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา.....	35
การเรียนรู้ด้านการวางแผนด้านการตลาดผลิตภัณฑ์.....	40
ยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน.....	50
เทคนิคการประชุมอย่างมีส่วนร่วม.....	52
การเรียนรู้เพื่อสร้างชีวิตและจิตสำนึก.....	53
ผลสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	54
การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรธุรกิจชุมชน.....	55
ความหมายขององค์กรชาวบ้าน.....	55
องค์ประกอบขององค์กรชาวบ้าน.....	55
การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน.....	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	66
กรอบความคิดในการวิจัย.....	67
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ	71
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ.....	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	76
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
4 บริบทชุมชน.....	88
สภาพทั่วไปของชุมชน.....	88
ที่ตั้ง.....	88
อาณาเขต.....	88
การก่อตั้งชุมชน.....	88
สภาพทางกายภาพ.....	89
การคมนาคม.....	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
สภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งและสิ่งแวดล้อม.....	89
สภาพทางชีวภาพ.....	104
สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม.....	105
ประชากรและโครงสร้างของประชากร.....	105
สภาพความเป็นอยู่/ วิถีชีวิต.....	108
เทคโนโลยีชาวบ้าน.....	108
ศาสนา.....	109
ความเชื่อ.....	111
ประเพณีและวัฒนธรรม.....	111
สภาพการศึกษา.....	112
สถาบันการศึกษา.....	112
ประวัติการก่อตั้ง.....	112
สภาพทั่วไปของโรงเรียน.....	113
บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อชุมชน.....	117
การพัฒนาด้านการศึกษา.....	117
สภาพทางเศรษฐกิจ.....	118
อาชีพ.....	118
การถือครองที่ดิน.....	119
การใช้แรงงานในการผลิต.....	120
ฐานะทางเศรษฐกิจ.....	120
สภาพการเมือง การปกครอง.....	120
ผู้นำของหมู่บ้านหนองโจรง.....	120
บทบาทของผู้นำในด้านต่างๆ.....	125
โครงสร้างอำนาจในชุมชน.....	125
โครงสร้างอำนาจในกลุ่มองค์กร.....	126
การสาธารณสุข.....	128
การรักษาความปลอดภัย.....	129

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.....	129
การพัฒนาด้านศิลปหัตถกรรม.....	129
วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน.....	130
วิเคราะห์ด้านศักยภาพชุมชน.....	130
วิเคราะห์ด้านภูมิปัญญา.....	130
วิเคราะห์ด้านทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำ.....	130
วิเคราะห์ด้านองค์กรชุมชน / กลุ่ม.....	130
5 บริบทกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้.....	133
การเปลี่ยนแปลงทรัพยากร การระดมทรัพยากร.....	133
การเปลี่ยนแปลงทรัพยากร.....	133
การระดมทรัพยากร.....	134
การพัฒนาของกลุ่มที่มีผลต่อชุมชน.....	134
การเชื่อมโยงกับภายนอกชุมชนและเครือข่าย.....	136
การเชื่อมโยงเรื่องของวัตถุดิบ.....	136
การเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้การถ่ายทอดความรู้.....	137
การผลิตมีการแบ่งงานกันทำ.....	138
การเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม หมู่บ้าน ตำบล จังหวัด.....	138
การเชื่อมโยงเรื่องตลาด.....	138
ปัญหา / สาเหตุ / ทางเลือก.....	142
ปัญหาด้านวัตถุดิบ.....	144
ปัญหาสินค้าราคาถูก.....	144
ปัญหารูปแบบสินค้าที่คล้ายกัน.....	145
ปัญหากฎหมายทางราชการ.....	145
ปัญหาเงินทุนหมุนเวียน.....	145
ปัญหาด้านมาตรฐานสินค้า.....	145
การบริหารการจัดการ.....	145

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การปรับตัวการแก้ปัญหาของชุมชน.....	146
ด้านวัตถุดิบ.....	146
ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์.....	146
ด้านวัสดุอุปกรณ์.....	146
ด้านการตลาด.....	146
ด้านกฎหมาย.....	146
ความสนใจของชาวบ้าน ศักยภาพชุมชนและองค์ความรู้.....	147
องค์ความรู้ของชาวบ้านด้านการผลิต.....	147
ศักยภาพชุมชน.....	148
โครงสร้างของกลุ่มในปัจจุบัน.....	152
คณะกรรมการ.....	153
สมาชิกกลุ่ม.....	154
กฎระเบียบของกลุ่ม.....	154
กิจกรรมของกลุ่ม.....	159
การพัฒนาเชิงองค์กร.....	159
มาตรฐานผลิตภัณฑ์.....	160
ความมุ่งหวังในการรวมกลุ่ม.....	160
วิเคราะห์ SWOT.....	162
วัตถุประสงค์.....	162
วิธีการดำเนินงาน.....	163
ยุทธศาสตร์ของกลุ่ม.....	166
ภายหลังการวิเคราะห์ SWOT.....	166
การจัดทำยุทธศาสตร์.....	167
การแปลงยุทธศาสตร์สู่แผนงาน / โครงการ / กิจกรรม.....	168
แผนการผลิต.....	172
การสำรวจแหล่งวัตถุดิบผลิตภัณฑ์จากไม้.....	172
การสำรวจต้นทุน.....	174

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลตอบแทน.....	181
ตำแหน่งสินค้า.....	183
ส่วนแบ่งการตลาด.....	183
การจัดทำแผนการผลิต.....	184
แผนการตลาด.....	187
ผลกระทบของชุมชนจากโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทำต่อ ชุมชน.....	195
6 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการ ดำเนินงานกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้.....	
ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล.....	196
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	196
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	197
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	198
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานะภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	198
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของ การดำเนินงานธุรกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จาก ไม้.....	201
ปัจจัยบริบทชุมชน.....	201
ปัจจัยเกี่ยวกับผู้นำและคณะกรรมการกลุ่ม.....	203
ปัจจัยเกี่ยวกับสมาชิก.....	205
ปัจจัยเกี่ยวกับระบบการจัดการเงินทุนหมุนเวียน.....	206
ปัจจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี.....	207
ปัจจัยเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ.....	209
ปัจจัยเกี่ยวกับศักยภาพของกลุ่ม.....	210
ปัจจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้.....	212
ปัจจัยเกี่ยวกับการปรับตัว / การแก้ไขปัญหาชุมชน.....	213
ปัจจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจของชุมชน.....	215
ปัจจัยเกี่ยวกับการตลาด.....	216

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินงานธุรกิจ ชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ตำบลหนองบอน..... 217
	ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความ ล้มเหลวของการดำเนินงานธุรกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ตำบล หนองบอน..... 220
7	กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายองค์กรธุรกิจชุมชน..... 231
	การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนและบริบทกลุ่ม..... 232
	ประโยชน์ที่กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ได้รับจากการวิจัย..... 239
	ประโยชน์ที่ผู้วิจัยได้รับจากการศึกษาวิจัยกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้..... 240
	ข้อสังเกตจากการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม..... 241
8	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 248
	ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 248
	วิธีดำเนินการวิจัย..... 248
	สรุปผลการวิจัย..... 255
	ข้อมูลการศึกษาบริบทชุมชน..... 255
	ข้อมูลการศึกษาบริบทของกลุ่ม..... 258
	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินงาน ธุรกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้..... 269
	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของ การดำเนินงานธุรกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้..... 270
	กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายองค์กรธุรกิจชุมชน..... 271
	อภิปรายผล..... 275
	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินงาน ธุรกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้..... 275
	การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเครือข่ายผู้ผลิตภัณฑ์จากไม้..... 278
	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ของการดำเนินงานธุรกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้.....	286
ข้อเสนอแนะ.....	293
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	293
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.....	295
บรรณานุกรม.....	297
บุคลากร.....	302
ภาคผนวก.....	311
ภาคผนวก ก หนังสือติดต่อขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัยชุมชน.....	312
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.....	314
ภาคผนวก ค แบบสำรวจกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้.....	320
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์การศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรธุรกิจชุมชน....	335
ภาคผนวก จ ภาพถ่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้.....	354
ภาคผนวก ฉ ภาพกิจกรรมกระบวนการวิจัย.....	357
ภาคผนวก ช แผนที่หมู่บ้านหนองโจรง ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	359
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	364

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ทั้งจากการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ.....	70
2	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนตามเนื้อหาและประเด็นที่ศึกษา.....	77
3	สภาพแหล่งน้ำของชาวบ้านหนองโจรง มีทั้งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสร้างขึ้น.....	95
4	การปลูกพืชในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร ในปีการเพาะปลูก 2544 / 2545.....	104
5	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และจำนวนพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ พ.ศ. 2545.....	105
6	จำนวนเพศของประชากรของหมู่บ้าน.....	106
7	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของหมู่บ้าน.....	106
8	ช่วงอายุประชากรบ้านหนองโจรง.....	107
9	จำนวนเจ้าอาวาสวัดบ้านหนองบอน.....	110
10	จำนวนนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองบอนวิทยา ในปีการศึกษา 2544.....	114
11	จำนวนผู้บริหาร โรงเรียนบ้านหนองบอนวิทยา.....	116
12	ระดับการศึกษาของประชากรในบ้านหนองโจรง.....	116
13	อาชีพของชาวบ้านหนองโจรง.....	119
14	การใช้ประโยชน์จากที่ดิน.....	120
15	จำนวนผู้นำที่ปกครองหมู่บ้านหนองโจรง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 – ปัจจุบัน.....	121
16	รายชื่อบุคคลที่ชาวบ้านนับถือมากที่สุด.....	124
17	รายชื่อ ที่อยู่ รับซื้อและความสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน.....	139
18	ราคาที่รับซื้อ ราคาขายส่งและส่วนต่างของผลิตภัณฑ์ต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์	140
19	ปัญหา สาเหตุ และแนวทางในการแก้ไขของกลุ่ม.....	142
20	กำลังการผลิตระบุลักษณะหน่วยผลิตภัณฑ์ในรอบปีที่ผ่านมา.....	151
21	การเปรียบเทียบการแบ่งงานการผลิตกับทำคนเดียว.....	161
22	ขั้นตอนการดำเนินงานการวิเคราะห์ SWOT	163

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
23	กรอบแผนยุทธศาสตร์.....	169
24	แหล่งวัตถุดิบของกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ตำบลงบอง อำเภอบึงสามพัน.....	173
25	ต้นทุนการผลิตต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์ (กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีขั้นตอนการผลิต ระดับยาก).....	176
26	ต้นทุนการผลิตต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์ (กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีขั้นตอนการผลิต ระดับปานกลาง).....	178
27	ต้นทุนการผลิตต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์ (กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีขั้นตอนการผลิต ระดับง่าย).....	180
28	ผลตอบแทนต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์.....	181
29	แผนการผลิตจากไม้ตำบลงบอง.....	185
30	ผู้กำหนดราคาและวิธีการกำหนดราคา.....	189
31	แหล่งขายและราคาขายส่ง ขายปลีก.....	191
32	การวางแผนการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้.....	193
33	จำนวนและค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับสถานภาพของ คณะกรรมการและสมาชิก กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้.....	199
34	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน องค์กรประกอบที่ 1 ปัจจัยเกี่ยวกับ บริบทชุมชนและตัวบ่งชี้ย่อยของกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้.....	202
35	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มและตัวบ่งชี้.....	204
36	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยสมาชิกกลุ่มและตัวบ่งชี้.....	205
37	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยระบบการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และตัวบ่งชี้.....	206
38	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยวัฒนธรรมประเพณีและตัวบ่งชี้.....	208
39	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยศาสนา ความเชื่อและตัวบ่งชี้.....	209
40	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยศักยภาพของกลุ่มและตัวบ่งชี้.....	211

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

	หน้า
41	
42	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยกระบวนการเรียนรู้และตัวบ่งชี้..... 212
43	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยการปรับตัว/การแก้ไขปัญหาของชุมชนและตัวบ่งชี้..... 214
44	 215
45	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยเศรษฐกิจชุมชนและตัวบ่งชี้..... 216
46	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยการตลาดและตัวบ่งชี้..... 218
46	องค์ประกอบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินงานธุรกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากไม้..... 218
47	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินงานกลุ่มธุรกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากไม้..... 222
	แสดงค่า P – value ของสหสัมพันธ์ระหว่าง 2 ปัจจัยที่ศึกษา..... 223

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาในชุมชน.....	33
2 แสดงเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT กับองค์ประกอบของการวางแผน.....	38
3 แสดงกรอบวิเคราะห์ศักยภาพขององค์กร.....	39
4 แสดงวงจรพัฒนาการเรียนรู้.....	45
5 แสดงทักษะพื้นฐานในการพัฒนา (BASIC DEVELOPMENT SKILL).....	48
6 แสดงเครือข่ายความร่วมมือเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะชุมชน.....	51
7 แสดงกิจกรรมพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน.....	63
8 แสดงรูปแบบในการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่ม/องค์กรชุมชน.....	65
9 กรอบความคิดในการแสดงขั้นตอนการศึกษาวิจัยและการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
10 แสดงการกระจายตัวของดิน / ชุดดิน.....	94
11 แสดงภาพตัดขวาง (Transaction) ของหมู่บ้านหนองโจรง หมู่ที่ 8 ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย.....	97
12 แสดงภาพภูมิประเทศและการใช้ทรัพยากรของหมู่บ้านหนองโจรง.....	99
13 แสดงการกระจายตัวของการตั้งบ้านเรือนและสิ่งปลูกสร้างในหมู่บ้าน หนองโจรง.....	100
14 แสดงการเชื่อมโยงแหล่งวัตถุดิบของกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ตำบลหนองบอน.....	136
15 แสดงการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้.....	137
16 แสดงแผนยุทธศาสตร์กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้.....	168
17 แสดงการวางตำแหน่งสินค้า.....	183
18 แสดงกรอบแผนการผลิตภัณฑ์จากไม้.....	184
19 แสดงองค์ประกอบในการจัดทำแผนการตลาด.....	187
20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว ของการดำเนินงานกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้.....	226
21 แสดงกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน.....	247